

ارتباط سرمایه فرهنگی با انگیزش پیشرفت و عملکرد تحصیلی دانشجویان دانشگاه تهران

رضوان حکیم زاده^{۱*}، پروین صمدی^۲، سمیه لطیفی^۳

(۱) دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه تهران، تهران، ایران

(۲) گروه علوم تربیتی، دانشگاه الزهراء، تهران، ایران

(۳) گروه علوم تربیتی، دانشگاه بوعلی سینا، تهران، ایران

*نویسنده مسوول: hakimzadeh@ut.ac.ir

تاریخ دریافت مقاله ۹۱/۱/۲۵ تاریخ آغاز بررسی مقاله ۹۱/۲/۱۳ تاریخ پذیرش مقاله ۹۱/۳/۵

چکیده

هدف این پژوهش بررسی ارتباط سرمایه فرهنگی با انگیزش پیشرفت و عملکرد تحصیلی دانشجویان است. روش پژوهش حاضر همبستگی بوده است. جامعه آماری شامل نفر از دانشجویان دانشکده های فنی، علوم اجتماعی و روانشناسی و علوم تربیتی و در دوره کارشناسی می باشد. حجم نمونه معادل ۳۸۰ نفر است که نمونه های تحقیق با روش تصادفی طبقه ای انتخاب شدند. داده های مورد نیاز به وسیله دو پرسشنامه سرمایه فرهنگی محقق ساخته که سه معیاس نهادینه یافته، تجسم یافته و عینیت یافته می سنجد و پایایی آن از طریق ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۳ محاسبه گردید و پرسشنامه انگیزش پیشرفت هرمنس می باشد. جهت تجزیه و تحلیل داده ها از آمار استنباطی همبستگی پیرسون و آزمون T مستقل استفاده گردید. نتایج نشان داد که بین سرمایه فرهنگی نهادینه شده و عینیت یافته با انگیزش پیشرفت و عملکرد تحصیلی رابطه معناداری وجود ندارد. همچنین بین سرمایه تجسم یافته با عملکرد تحصیلی ارتباط معناداری وجود ندارد. همچنین بین دانشجویان مرد و زن با سرمایه فرهنگی (متجسم شده، عینیت یافته و نهادینه شده) ارتباط معناداری وجود دارد، و بین دانشجویان دانشکده های علوم تربیتی، علوم اجتماعی و فنی با سرمایه فرهنگی (متجسم شده، عینیت یافته و نهادینه شده) و با انگیزش پیشرفت تفاوت وجود نداشته است. بین دانشجویان خوابگاهی و غیر خوابگاهی با سرمایه فرهنگی (متجسم شده، عینیت یافته و نهادینه شده) تفاوت معناداری وجود دارد.

کلید واژگان: سرمایه فرهنگی، انگیزش پیشرفت، دانشجویان، دانشگاه تهران

مقدمه

از کالاهای فرهنگی است. ۲- بعد عینی: که شامل میزان مصرف کالاهای فرهنگی است. ۳- بعد نهادی: که شامل مدارک و مدارج تحصیلی و علمی - فرهنگی فرد است. به اعتقاد بوردیو، سرمایه فرهنگی فرد بیشترین تاثیر را نسبت به سرمایه های دیگر وی، در تعیین منزلت اجتماعی او در جامعه و راهنمای افکار و رفتار او دارند. بنابراین، شکل میدان یا فضای فرهنگی (بوردیو، ۱۳۸۰) که فرد در آن زندگی می کند، از سرمایه فرهنگی او، بیشتر تغذیه می شود. در واقع سرمایه فرهنگی انسان در انتخاب و تغییر فضای فرهنگی او نقش مهمی نسبت به بقیه سرمایه ها دارد. ضمن اینکه انسان از فضای فرهنگی

سرمایه در معنای عام آن، تلاش برای تسخیر گذشته در زمان حال است. به تعبیر بوردیو (۱۹۹۰)، اگر درصدد فهم جهان اجتماعی هستیم باید سرمایه، انباشت آن و تاثیرات آن را مجدداً به جهان اجتماعی معرفی کنیم. به اعتقاد بوردیو سرمایه می تواند دارای اشکال مختلف اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی باشد. یعنی این که موقعیت افراد و خانواده را از لحاظ سرمایه فرهنگی آنها نیز مورد بررسی قرار دهیم. مفهوم سرمایه فرهنگی دارای سه بعد اصلی است. (۱) بعد تجسم یافته یا ذهنی: که شامل تمایلات و گرایشات روانی فرد نسبت به استفاده

موانع جدی رو به رو هستند و سهم افراد از این سرمایه، به ویژه به نسبت پایگاه طبقاتی شان از یکدیگر متفاوت می باشد، به نظر می رسد که عامل سرمایه فرهنگی در حوزه توسعه و اقتدار ملی که تاکیدشان بر ابعاد وحدت و عدالت می باشد، به عنوان لایه های تصمیم ساز و تصمیم گیر، در انجام بررسی ها و تحقیقاتی در جهت شناخت موانع و ایجاد راهکارهای مفید و چاره ساز، موثر باشد. موفقیت در زمینه تحصیلی به عنوان یک امر مسلم و رو به پیشرفت، یکی از ابعاد اصلی از سرمایه فرهنگی هر جامعه ای محسوب می شود. میزان برخورداری افراد از این سرمایه محل قرارگیری افراد را در فضای اجتماعی مشخص می کند. جوامع در حال توسعه چه در سطح رقابت های بین المللی و چه برای بالا بردن زندگی اجتماعی و فرهنگی افراد جامعه، ناگزیر به ایجاد انگیزه پیشرفت در تحصیل علم و به تناسب آن بالا بردن عملکرد تحصیلی در افراد جامعه به خصوص در قشر دانشجو می باشد. اگر ما از فرهنگ سرمایه مطلوبی را کسب کنیم باعث می شود که این امکان فراهم شود که بتوانیم هدف های بزرگ جامعه و اجتماع را تحقق ببخشیم. هدف هایی نظیر، حفظ محیط زیست، حراست و پاسداری از ارزش های خانوادگی و پشتیبانی از نهادهای ملی در جهانی که با دگرگونی های سریع و فراگیر رو به رو هستیم. اما چنانچه سرمایه فرهنگی به طور مساوی توزیع نشود؛ فرد در خانواده آن را بدست نیاورد، عموماً به پیامدها و مسائل حاد اجتماعی منتهی می شود. اگر حس موفقیت و نیاز به پیشرفت کودک، در خانواده تأمین نشود فرد در دوره بزرگسالی دچار نوعی توزیع نامساوی این سرمایه می شود که سرمنشاء آن تفاوت به ویژه در حوزه مصرف و الگوهای زندگی است (بورديو و همکاران، ۱۹۹۰). حسینی و تشکری (۱۳۶۵) در بررسی خود در زمینه اثر مختصات فردی و خانوادگی بر هوش و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان می گوید: هوش فرزندان خانواده با سوادتر، بیش از فرزندان

ای که در آن زندگی می کند و یا می سازد به مرور زمان تأثیر می پذیرد. هارکر (۱۹۹۰) سرمایه فرهنگی را به عنوان یک رابطه اجتماعی درون سازواره ای از تعاملات که مشتمل بر دانش انباشته عمل می کند و منتهی به قدرت و منزلت می گردد، می داند. مکتب روانکاوی نیز بر این باور است که انتخاب های انسان از ذهن او تبعیت می کند (فروید، ۱۹۸۹)، به عبارتی یک هماهنگی نسبی بین ذهن، فکر، رفتار و انتخاب اشیاء و فعالیت های مختلف انسان، وجود دارد. لذا ذهن انسان معرف فرهنگ و حاوی فرهنگ فرد است. در نتیجه فرهنگ انسان یا سرمایه فرهنگی وی، از طرفی رفتارها، نگرش ها و اظهارنظرهای او را هدایت کرده، از طرف دیگر، در انتخاب های مختلف وی در زندگی روزمره نقش دارد. یکی از انتخاب های انسان در داشتن سرمایه فرهنگی، کسب علم است که مهمترین و زیربنایی ترین فعالیت های انسان است که نقش بسیار اساسی در زندگی فرد و همچنین ایجاد فرهنگ، تمدن و پیشرفت وی دارد. از دیدگاه بورديو عادت ها در زندگی خانوادگی و تحصیلات در کسب سرمایه فرهنگی از اهمیت زیادی برخوردار می باشد. بورديو تحصیلات را از متغیرهای مهم می داند که حتی می تواند جانشین عادت های خانوادگی شود؛ زیرا می تواند به فرد سلیقه، ادب و شیوه هایی را بیاموزد که فرد را به منزلت خاص نزدیک می کنند (بورديو، ۱۹۸۶). اصطلاح سرمایه فرهنگی بازنمای جمع (گزیده) نیروهایی مثل زمینه های خانوادگی، طبقه اجتماعی، سرمایه گذاری های گوناگون و تعهدات نسبت به تعلیم و تربیت، منابع مختلف و مانند آن هاست که بر موفقیت آکادمیک (علمی یا تحصیلی) تأثیر می گذارد (هایز، ۲۰۰۰، ص ۱۲۵). طی دهه های گذشته یکی از ارکان اساسی توسعه در هر جامعه ای، موفقیت در تحصیل و ایجاد فرصت های یکسان برای دست یابی همه افراد جامعه به این منابع می باشد. در حالیکه جوامع مختلف و به ویژه جوامع در حال توسعه در این راستا با

خانواده های کم سوادتر است. همچنین کودکانی که متعلق به خانواده هایی با پایگاه اقتصادی و اجتماعی فوق العاده پایین بوده و توأم با فقر اقتصادی و فرهنگی مواجه اند، از انگیزه تحصیلی بسیار پایین برخوردارند. مک کلند (۱۹۶۵) معتقد بود که انگیزه پیشرفت صفتی است که می شود به وسیله آموزش آن را افزایش داد و تعلیم و تربیت، محیط خانوادگی و محیط اجتماعی در پیدایش و تکوین آن نقش اساسی دارند. بنابراین پرداختن به مقوله سرمایه فرهنگی می تواند بخشی از خلاءهای تحقیقاتی چنین پژوهش هایی را که می تواند مقدمات خوبی برای انجام برنامه ریزی فرهنگی مهیا سازد فراهم سازد. چرا که با شناخت ارتباط سرمایه فرهنگی با انگیزش پیشرفت و عملکرد تحصیلی می توان رؤس برنامه ریزی در سیاستگذاری فرهنگی را مشخص نمود و خلاء های موجود در کشور را بر کرد. اجرای این پژوهش باعث تسریع در شناخت نیازها، دقت نظر و توجه در سرمایه فرهنگی بزرگسالان ما می گردد، موضوعی که از دهه قبل در بسیاری کشورها به طور پراکنده شروع شده است. ولیکن در کشور ما به مقوله سرمایه فرهنگی در قشر دانشجو توجه کمی شده است. گرچه تأثیر سنجش بر استاد و آموخته های دانشجو موضوع مطالعات گسترده ای بوده است، اما تأثیر سرمایه فرهنگی بر محرک ها و فعالیت های ذهنی نتایج آموزشی، کمتر پرداخته شده است. امروزه هدف آموزش، پرورش پتانسیل یادگیری فراگیر و تبدیل وی به فراگیر مادام العمر است، بسیار گسترده شده است. چنانچه رغبت فراگیران را افزایش دهیم می توانیم، به تأثیر آن بر زندگی فرهنگی و یادگیری مادام العمر فراگیر توجه کنیم. تحقق، دوام و استمرار توسعه پایدار در هر جامعه به مشارکت همه افراد و آحاد آن جامعه مخصوصاً قشر تحصیل کرده، دانشگاهی و روشنفکر آن بستگی دارد. به خصوص در جهان علمی و فراصنعتی امروز، نقش انسان به عنوان یک عنصر کیفی مطرح است که قدرت بدنی و زور و بازوی او دیگر از اعتبار و اهمیت برخوردار نیست. امروزه،

انسان با دست آوردهای علمی، اختراع، ابداع و تکنولوژی اهداف و مقاصد خود را به پیش می برد. جامعه ای که از افرادی با سرمایه فرهنگی و فرهنگ غنی تر و مستحکم تری برخوردار باشد در پیمودن طریق پیشرفت و توسعه موفق تر خواهد بود و در نتیجه شرایط لازم برای پویایی جامعه را فراهم می کنند. بنابراین انگیزش پیشرفت و عملکرد تحصیلی مطلوب ناشی از تفاوت محیط خانوادگی آنهاست؛ چنانچه نخستین و اساسی ترین محرک رشد و توانایی فرد در زمینه های گوناگون خانواده است (دانش پژوه، ۱۳۷۲؛ به نقل از مسلمی، ۱۳۸۷). نتایج پژوهش اکلس و همکاران نشان داد که تفاوت های جنسیتی در توانایی و انتظارات به نوع تکلیف ارائه شده بستگی دارد. یعنی چنانچه فرد تکلیف ارائه شده را مربوط به حیطه جنسیتی خود بداند، از نحوه عملکرد خود در مقایسه با دیگران در آن حیطه انتظار موفقیت بیشتری خواهد داشت. نوغانی (۱۳۸۷) در پژوهشی به این یافته دست یافت که سرمایه فرهنگی بر احتمال قبولی و نمره کسب شده داوطلبان در کنکور سراسری سهم مثبت و معناداری دارد. خدایی (۱۳۸۷) در پژوهش خود به این نتیجه دست یافت که سرمایه فرهنگی والدین احتمال قبولی داوطلبان کنکور را افزایش می دهد. سمیعی (۱۳۷۹) در پژوهش خود به این نتیجه رسید که سرمایه فرهنگی (آگاهی و اطلاعات) بیشترین تأثیر را بر موفقیت تحصیلی فرزندان دارد و همچنین جنسیت نیز در موفقیت تحصیلی تأثیرگذار است. موریس (۱۹۹۴)، کراک و وودوارد (۱۹۹۴) معتقداند رشد رضایت در دانشجویان بومی بالاتر بوده است، در حالی دانشجویانی که در خوابگاه زندگی می کنند مشارکت بیشتری در تجارب یادگیری دارند، در نتیجه بر رشد تحصیلی و شخصی آن ها تأثیر می گذارد (آستین، ۱۹۹۹؛ پایک، ۱۹۹۹؛ ترنزینی، پاسکارلا و بلملینگ، ۱۹۹۶). ده بزرگی (۱۳۸۲) در پژوهش خود که به بررسی تأثیر والدین در پیشرفت تحصیلی فرزندان پرداخته بود به این نتیجه رسیده است که والدین دانشجویان مشروط در

فرزندان خود انتظار موفقیت بیشتری دارند و فرزندان خود را بیشتر راهنمایی و هدایت نموده، و برای آنها امکانات تحصیلی بیشتری فراهم می نمایند، فرزندان آنها هم از خود انتظار بالاتری دارند و تلاش بیشتری می کنند. همچنین گروه های طبقه های مسلط و حاکم برتری اقتصادی، سیاسی و فرهنگی خود را حفظ می کنند. چنانچه برخی از پژوهش ها نشان داده اند؛ کسانی که از خانواده های طبقه پایین هستند عملکرد تحصیلی ضعیفی دارند. یافته های پژوهش زاپالا^۷ (۲۰۰۲) نشان می دهد کسانی که از خانواده های سطح پایین هستند کم تر مطالعه می کنند، نسبت به تحصیل نگرش منفی دارند و زودتر ترک تحصیل می کنند. اما در برخی تحقیقات رابطه بین پایگاه اقتصادی اجتماعی و پیشرفت تحصیلی تأیید نشده است. به نظر شمید^۸ پایگاه اقتصادی اجتماعی ضعیف می تواند باعث افت تحصیلی شود. بنابراین به نظر می رسد زمینه خانوادگی به طور مستقیم بر حصول سرمایه فرهنگی تأثیر دارند و سرمایه فرهنگی به طور مستقیم بر دستاوردهای علمی تأثیر خواهد داشت. حتی برخورداری از نظرها و عقاید شخصی نیز ثمره تحصیلات و مهارت های اکتسابی است (بورديو، ۱۳۸۱). مطالعات آربورلدا و همکاران (۲۰۰۳) نیز تجربه ی محل سکونت (سطح تعامل دانشجو با دیگر دانشجویان و کارکنان) را واسطه تأثیر مثبت محل سکونت بر انگیزش پیشرفت دانشجو دانستند. با توجه به تحقیقات صورت گرفته در زمینه سرمایه فرهنگی و در ارتباط با موفقیت تحصیلی جای پرسش این مسأله است که آیا بین انواع سرمایه فرهنگی (عینی، نهادی، ذهنی) با انگیزش پیشرفت و عملکرد تحصیلی دانشجویان ارتباطی وجود دارد؟ و اینکه اگر چنین ارتباطی وجود دارد آیا میزان برخورداری از انواع سرمایه فرهنگی (عینیت یافته، تجسم یافته و نهادینه یافته) در میان دانشجویان تأثیری بر روی انگیزش پیشرفت و عملکرد تحصیلی آنان دارد؟

مقایسه با دانشجویان غیر مشروط سطح تحصیلات کمتری داشته اند. دیگرگراف^۱ و دیگرگراف (۲۰۰۲) در هلند نشان داده اند که رفتار مطالعاتی والدین نسبت به مشارکت فرهنگی آن ها در خارج از منزل، بر پیشرفت تحصیلی فرزندان اثر بیش تری دارد. کالیمین و کرای^۲ (۱۹۹۸) و لاریو و لامونت^۳ (۱۹۹۶) در تحقیقات خود به این نتیجه رسیده اند که رویه ها و فعالیت های فرهنگی والدین، از جمله بازدید منظم از کتابخانه ها، نمایشگاهها و موزه ها، جو فکری لازم برای آرزوهای تحصیلی، انگیزه پیشرفت فرزندان را فراهم می آورد. دیگرگراف^۴ (۱۹۸۶)، کالیمین و کرای (۱۹۸۶)، تیچمن^۵ (۱۹۸۷) در پژوهش های خود به بررسی موضوع ارتباط رفتار فرهنگی والدین و پیشرفت تحصیلی فرزندان به این نتیجه رسیده اند که رابطه مثبتی بین رفتار فرهنگی والدین و موفقیت تحصیلی فرزندان وجود دارد. ماجیو^۶ (۱۹۸۲) و ماجیو و مر (۱۹۸۵) نشان داده اند که منابع و کالاهای فرهنگی فراهم شده توسط خانواده تأثیر مثبتی بر عملکرد تحصیلی فرزندان دارد. رادکلیف^۱ (۱۹۹۷) طی تحقیقات خود به این نتیجه رسیده است که علاوه بر تأثیر فرهنگ و سن کلی جامعه بر عملکرد افراد جامعه، بسیاری از رفتارهای دیگر افراد تحت تأثیر خانواده و نوع تربیت خانوادگی آنها قرار می گیرد خانواده نقش اولیه بر داشتن سرمایه فرهنگی فرزندان در آینده دارد و چنانچه هر چه خانواده دارای سرمایه فرهنگی (تجسم یافته) بیشتری باشند فرزندان بیشتر به سمت کسب موفقیت کشش پیدا خواهند داشت. ده بزرگی (۱۳۷۸) در پژوهش خود به این نتایج رسیده است که والدین دانشجویان مشروط در مقایسه با دانشجویان غیرمشروط سطح تحصیلات کمتری داشته اند. والدینی که خود سطح تحصیلات بالاتری دارند از

1. De Graff
2. Kalimjn and kraaykamp
- 3 Lareau and lamot
4. Teachman
- 5 DiMaggio
6. Radcliffe

7. Zappala
8. Schemid

فرضیه های تحقیق

- بین دانشجویان خوابگاهی و غیرخوابگاهی در انگیزش پیشرفت تفاوت وجود دارد.

- بین سرمایه فرهنگی متجسم شده و انگیزش پیشرفت در دانشجویان رابطه وجود دارد.

- بین سرمایه فرهنگی عینیت یافته و انگیزش پیشرفت در دانشجویان رابطه وجود دارد.

- بین سرمایه فرهنگی نهادینه شده و انگیزش پیشرفت در میان دانشجویان رابطه وجود دارد.

روش تحقیق

یافته های پژوهش

فرضیه اصلی اول. بین سرمایه فرهنگی متجسم شده و انگیزش پیشرفت در دانشجویان ارتباط وجود دارد.

همانگونه که از جدول ۲ مشاهده می شود بین سرمایه فرهنگی متجسم شده و انگیزش پیشرفت ($r = ۱۱.۰$ و $P < ۰.۰۵$) همبستگی مثبت و معناداری وجود دارد و این نشان می دهد که هرچه افراد دارای سرمایه فرهنگی متجسم شده بیشتری باشند، انگیزش پیشرفت در آنان بیشتر است و هرچه کمتر باشد انگیزش پیشرفت در آنان کمتر است.

فرضیه اصلی دوم. بین سرمایه فرهنگی عینیت یافته و انگیزش پیشرفت در دانشجویان رابطه وجود دارد.

فرضیه های ویژه

- بین دانشجویان مرد و زن در سرمایه فرهنگی (متجسم شده، عینیت یافته و نهادینه شده) تفاوت وجود دارد.

- بین دانشجویان خوابگاهی و غیرخوابگاهی در سرمایه فرهنگی (متجسم شده، عینیت یافته و نهادینه شده) تفاوت وجود دارد.

- بین دانشجویان مرد و زن در انگیزش پیشرفت تفاوت وجود دارد.

جدول ۱: تعداد، میانگین و انحراف معیار سرمایه فرهنگی متجسم شده و انگیزش پیشرفت

متغیر	تعداد	میانگین	انحراف معیار
سرمایه فرهنگی متجسم شده	۳۷۹	۰۹.۲۵	۵۴.۹
انگیزش پیشرفت	۳۸۰	۸۸.۲	۳۰.۰

جدول ۲: همبستگی بین سرمایه فرهنگی متجسم شده و انگیزش پیشرفت

متغیر	مقدار همبستگی
سرمایه فرهنگی متجسم شده	۱۱.۰
انگیزش پیشرفت	۰۲.۰

جدول ۳: تعداد، میانگین و انحراف معیار سرمایه فرهنگی عینیت یافته و انگیزش پیشرفت

متغیر	تعداد	میانگین	انحراف معیار
سرمایه فرهنگی عینیت یافته	۳۸۰	۶۱.۸	۱۲.۳
انگیزش پیشرفت	۳۸۰	۸۸.۲	۳۰.۰

جدول ۴: همبستگی بین سرمایه فرهنگی عینیت یافته و انگیزش پیشرفت

متغیر	مقدار همبستگی
سرمایه فرهنگی عینیت یافته	۱۱.۰
انگیزش پیشرفت	۰۲.۰

۷۸.۰

۰۱.۰

زن وجود دارد، بنابراین می‌توان چنین گفت که سرمایه فرهنگی متجسم شده ($t=4/84$ $P<0/05$) دانشجویان مرد ($M=27/67$) به‌طور معناداری بالاتر از دانشجویان زن ($M=23/03$) می‌باشد، همچنین سرمایه فرهنگی عینیت یافته ($t=2/19$ $P<0/05$) دانشجویان مرد ($M=9/01$) به‌طور معناداری بالاتر از دانشجویان زن ($M=8/30$) می‌باشد، در سرمایه فرهنگی نهادینه شده ($t=3/44$ $P<0/05$) نیز چنین می‌باشد که میانگین سرمایه فرهنگی نهادینه شده دانشجویان مرد ($M=7/64$) به‌طور معناداری بالاتر از دانشجویان زن ($M=6/65$) می‌باشد.

فرضیه ویژه دوم. بین دانشجویان خوابگاهی و غیرخوابگاهی در سرمایه فرهنگی (متجسم شده، عینیت یافته و نهادینه شده) تفاوت وجود دارد. جهت بررسی تفاوت سرمایه فرهنگی (متجسم شده، عینیت یافته و نهادینه شده) بین دانشجویان خوابگاهی و غیرخوابگاهی از آزمون T مستقل استفاده گردید که نتایج آن در جدول زیر مشخص می‌باشد:

جدول ۵: تعداد، میانگین و انحراف معیار سرمایه فرهنگی نهادینه شده و انگیزش پیشرفت

متغیر	تعداد	میانگین	انحراف معیار
سرمایه فرهنگی نهادینه شده	۳۸۰	۰۸٫۷	۸۲٫۲
انگیزش پیشرفت	۳۸۰	۸۸٫۲	۳۰٫۰

جدول ۶: همبستگی بین سرمایه فرهنگی نهادینه شده و انگیزش پیشرفت

متغیر	انگیزش پیشرفت
سرمایه فرهنگی نهادینه شده	مقدار همبستگی معناداری
	۰۶۰

جدول ۷: آزمون T مستقل برای مقایسه دانشجویان مرد و زن در سرمایه فرهنگی

سرمایه فرهنگی	تعداد	میانگین	انحراف معیار	t	df	معناداری
متجسم شده	مرد	۲۷/۶۷	۹/۵۳	۴/۸۴	۳۷۸	۰/۰۰۱
	زن	۲۳/۰۳	۹/۰۵			
عینیت یافته	مرد	۹/۰۱	۲/۵۷	۲/۱۹	۳۷۸	۰/۰۲
	زن	۸/۳۰	۳/۴۷			
نهادینه شده	مرد	۷/۶۴	۲/۷۸	۳/۴۴	۳۷۸	۰/۰۰۱

همانگونه که از جدول ۴ مشاهده می‌شود بین سرمایه فرهنگی عینیت یافته و انگیزش پیشرفت ($r = 0.10$ و $P > 0.05$) همبستگی معناداری وجود ندارد. **فرضیه اصلی سوم.** بین سرمایه فرهنگی نهادینه شده و انگیزش پیشرفت در میان دانشجویان رابطه وجود دارد.

همانگونه که از جدول ۶ مشاهده می‌شود بین سرمایه فرهنگی نهادینه شده و انگیزش پیشرفت ($r = -0.09$ و $P > 0.05$) همبستگی معناداری وجود ندارد.

فرضیه های ویژه تحقیق

فرضیه ویژه اول. بین دانشجویان مرد و زن در سرمایه فرهنگی (متجسم شده، عینیت یافته و نهادینه شده) تفاوت وجود دارد.

جهت بررسی تفاوت سرمایه فرهنگی (متجسم شده، عینیت یافته و نهادینه شده) بین دانشجویان مرد و زن از آزمون T مستقل استفاده گردید که نتایج آن در جدول زیر مشخص می‌باشد:

همانگونه که از جدول ۷ مشاهده می‌شود تفاوت معناداری در انواع سرمایه فرهنگی بین دانشجویان مرد و

زن	۲۱۲	۶/۶۵	۲/۷۸
----	-----	------	------

جدول ۸: آزمون T مستقل برای مقایسه دانشجویان خوابگاهی و غیرخوابگاهی در سرمایه فرهنگی

معناداری	df	t	انحراف معیار	میانگین	تعداد	سرمایه فرهنگی
۰/۰۰۱	۳۷۸	۵/۳۶	۹/۱۲	۲۲/۷۱	۲۰۳	خوابگاهی
			۹/۳۰	۲۷/۸۰	۱۷۷	غیرخوابگاهی
۰/۰۰۱	۳۷۸	۴/۷۵	۳/۴۴	۷/۹۲	۲۰۳	خوابگاهی
			۲/۴۸	۹/۴۱	۱۷۷	غیرخوابگاهی
۰/۰۰۱	۳۷۸	۷/۱۷	۲/۵۸	۶/۱۷	۲۰۳	خوابگاهی
			۲/۷۳	۸/۱۳	۱۷۷	غیرخوابگاهی

جدول ۹: آزمون T مستقل برای مقایسه دانشجویان مرد و زن در انگیزش پیشرفت

معناداری	df	t	انحراف معیار	میانگین	تعداد	متغیر
۰/۰۰۹	۳۷۸	۱/۶۷	۰/۳۰	۲/۸۵	۱۶۸	مرد
			۰/۳۰	۲/۹۰	۲۱۲	زن

جدول ۱۰: آزمون T مستقل برای مقایسه دانشجویان خوابگاهی و غیرخوابگاهی در انگیزش پیشرفت

معناداری	df	t	انحراف معیار	میانگین	تعداد	متغیر
۰/۰۰۸	۳۷۸	۲/۶۶	۰/۲۹	۲/۹۲	۲۰۳	خوابگاهی
			۰/۳۰	۲/۸۴	۱۷۷	غیرخوابگاهی

جهت بررسی تفاوت انگیزش پیشرفت بین دانشجویان مرد و زن از آزمون T مستقل استفاده گردید که نتایج آن در جدول زیر مشخص می‌باشد: همانگونه که جدول ۹ نشان می‌دهد تفاوت معناداری در انگیزش پیشرفت ($t=1/67$ $P>0/05$) بین دانشجویان مرد و زن وجود ندارد.

فرضیه ویژه چهارم. بین دانشجویان خوابگاهی و غیرخوابگاهی در انگیزش پیشرفت تفاوت وجود دارد. جهت بررسی تفاوت انگیزش پیشرفت و عملکرد تحصیلی بین دانشجویان خوابگاهی و غیرخوابگاهی از آزمون T مستقل استفاده گردید که نتایج آن در جدول زیر مشخص می‌باشد:

همانگونه که در جدول ۱۰ مشاهده می‌شود تفاوت معناداری در انگیزش پیشرفت ($t=2/66$ $P<0/05$) بین دانشجویان خوابگاهی و غیرخوابگاهی وجود دارد و می‌توان گفت که انگیزش پیشرفت دانشجویان خوابگاهی ($M=2/92$) به‌طور معناداری بالاتر از دانشجویان غیرخوابگاهی ($M=2/84$) هست.

همانگونه که از جدول ۸ مشاهده می‌شود تفاوت معناداری در انواع سرمایه فرهنگی بین دانشجویان خوابگاهی و غیرخوابگاهی وجود دارد، بنابراین می‌توان چنین گفت که سرمایه فرهنگی متجسم شده ($P<0/05$) دانشجویان غیرخوابگاهی ($M=27/80$) به‌طور معناداری بالاتر از دانشجویان خوابگاهی ($M=22/71$) می‌باشد، همچنین سرمایه فرهنگی عینیت یافته ($P<0/05$) دانشجویان غیرخوابگاهی ($M=9/41$) به‌طور معناداری بالاتر از دانشجویان خوابگاهی ($M=7/92$) می‌باشد، در سرمایه فرهنگی نهادینه شده ($P<0/05$) نیز چنین می‌باشد که میانگین سرمایه فرهنگی نهادینه شده دانشجویان غیرخوابگاهی ($M=8/13$) به‌طور معناداری بالاتر از دانشجویان خوابگاهی ($M=6/17$) می‌باشد.

فرضیه ویژه سوم. بین دانشجویان مرد و زن در انگیزش پیشرفت تفاوت وجود دارد.

بحث و نتیجه گیری

فرضیه اصلی تحقیق. بین انواع سرمایه فرهنگی (متجسم شده، عینیت یافته و نهادینه یافته) با انگیزش پیشرفت دانشجویان ارتباط وجود دارد.

یافته های این پژوهش حاکی از این است که بین سرمایه فرهنگی تجسم یافته و انگیزش پیشرفت همبستگی معناداری وجود دارد؛ و یافته های این پژوهش با یافته های پژوهش سمعی ۱۳۷۹ نوغانی ۱۳۸۷ خدایی (۱۹۹۸) و لاریو و لامونت (۱۹۹۶)، دیگرافت (۱۹۸۶)، تیچمن (۱۹۸۷) که معتقدند رفتارها و رویه های فرهنگی والدین بر انگیزش پیشرفت فرزندان مؤثر است؛ همبستگی معناداری وجود دارد.

فرضیه اصلی دوم. بین سرمایه فرهنگی عینیت یافته و انگیزش پیشرفت در دانشجویان رابطه وجود دارد.

یافته های تحقیق نشان داد که ارتباط معناداری بین سرمایه فرهنگی عینیت یافته با انگیزش پیشرفت وجود ندارد و نتایج این تحقیق با یافته های پژوهش دی ماجیو (۱۹۸۲)، دی ماجیو و مر (۱۹۸۵)، نوغانی (۱۳۷۸)، سمعی (۱۳۷۹)، خدایی (۱۳۸۷)، همخوانی ندارد.

فرضیه اصلی سوم. بین سرمایه فرهنگی نهادینه شده و انگیزش پیشرفت در میان دانشجویان رابطه وجود دارد.

یافته های این پژوهش نشان داد که بین سرمایه فرهنگی نهادینه شده با انگیزش پیشرفت ارتباط معناداری ندارد و نتایج این تحقیق با نتایج تحقیق ده بزرگی (۱۹۹۹)، سمعی (۱۳۷۹)، نوغانی (۱۳۷۸)، خدایی (۱۳۸۷)، پورمحسن (۱۳۷۳)، زاپالا^۲ (۲۰۰۲) همخوانی ندارد.

فرضیه ویژه. بین دانشجویان مرد و زن در سرمایه فرهنگی (متجسم شده، عینیت یافته و نهادینه شده) و انگیزش پیشرفت تفاوت وجود دارد.

بر اساس یافته های پژوهش انگیزش پیشرفت در دانشجویان مرد و زن تاثیر معناداری نداشته است یعنی جنسیت تاثیری در انگیزش پیشرفت دانشجویان دوره کارشناسی نداشته است. نتایج این تحقیق با نتایج تحقیق اکلس و همکاران (۱۹۸۴) همخوانی دارد.

فرضیه ویژه. بین دانشجویان خوابگاهی و غیرخوابگاهی در سرمایه فرهنگی (متجسم شده، عینیت یافته و نهادینه شده) و انگیزش پیشرفت تفاوت وجود دارد.

بر اساس یافته های تحقیق دانشجویان غیرخوابگاهی دارای سرمایه فرهنگی بالاتری هستند نسبت به دانشجویان خوابگاهی ولی انگیزش پیشرفت در دانشجویان ساکن در خوابگاه بیشتر است. در خوابگاه های دانشجویی به دلیل نبودن محیط مناسب برای مطالعه و مشکلاتی مانند هم خوابگاهی نامتجانس از نظر رشته تحصیلی، فرهنگی و مقاطع تحصیلی و نداشتن امکانات و دوری از خانواده... از سرمایه فرهنگی پایین تری نسبت به غیر خوابگاهی ها برخوردارند. نتایج این تحقیق با نتایج تحقیق موریس (۱۹۹۴)، کراک و وودوارد (۱۹۹۴)، آربورلدا و همکاران (۲۰۰۳) همخوانی دارد. با نظر به این که سرمایه فرهنگی بر حسب تقسیم بندی؛ نهادینه شده، عینیت یافته و تجسم یافته بررسی شده است پیشنهاد می شود به منظور افزایش سرمایه فرهنگی، ماهیت آموزش و تعلیم و تربیت رویکرد عملیاتی پیدا کند و از آنجایی که امکان دستیابی به مفاهیم فرهنگی با سرمایه فرهنگی تحت نظارت نخبگان اجتماعی آسان تر بوده و جذب علوم نوین و به هنگام کردن دانش در سطح جامعه برای آنها بیشتر است، بنابراین می توان با کمک این افراد سرمایه فرهنگی جامعه را افزایش داد.

منابع

-ده بزرگی و موصلی. (۱۳۸۲). بررسی عوامل خطر ترک تحصیل در میان دانشجویان پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی شیراز. *مجله دانشگاه علوم پزشکی*، ۲، ۷۴-۸۰

work of pierre Bourdieu: The practice of Theory, Macmilan press, London.

- Radcliffe, B.(1997). **Structure and function in society**. London: Cohen& west

- Kalmijn, Matthias, Kraakamp, Gerber. (1998). Race, Cultural Capital and Schooling, an Analysis of Trends in the United States, **sociology of Education**, Vo:69:1

- Lareau, Annette (1996). Social Class and Family-School Relationships, the Importance of Cultural Capital. **Sociology of Education**

- McClelland.D.C. (1965). N achievement and entrepreneurship: A longitudinal study. **Journal of personality and social psychology**. 1.389 392.

- Teachman J.D. Peach. K; Carve. k (1996). Social Capital and Dropping Out of School Early, **Journal of Marriage and Family**., Vo:58, No:9.

27-Zappala, G.(2002). **The influence of economic disadvantage**. Vol 38(2): pp. 115 -125.

- خدایی، ابراهیم. (۱۳۸۷). بررسی رابطه سرمایه اقتصادی و فرهنگی والدین دانش آموزان با احتمال قبولی آنها در آزمون سراسری سال تحصیلی ۱۳۸۵. **فصلنامه تعلیم و تربیت** ۹۰.

- حسینی، سید علی اکبر و تشکری، عباس. (۱۳۶۵). اثر مختصات فردی و خانوادگی بر هوش و پیشرفت تحصیلی گروهی از دانش آموزان ابتدایی. **مجله علوم اجتماعی و انسانی - دانشگاه شیراز**، سال سوم، شماره ۱ و ۲

- سمیعی، زهره. (۱۳۷۹). تأثیر سرمایه فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی خانواده بر روی موفقیت های تحصیلی و شغلی فرزندان در تهران. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه الزهراء.

- نوغانی، محسن(۱۳۸۷). تأثیر نابرابری سرمایه فرهنگی بر موفقیت تحصیلی دانش آموزان پیش دانشگاهی در دست یابی به آموزش عالی. **فصلنامه تعلیم و تربیت**. شماره ۹۱.

- Bourdieu,Pierre and Passeron, Jean Claude. (1990). **Reproduction**, society and culture, Sage Publication.

- Bandura,A. (1986). **Perceived self - efficacy in cognitive development and functioning Educational psychology**,28.117- 148.

- Colman,James(1995). Social Capital in the Creation of Human Capital, **American Journal of sociology**,vo:4

- De Graff , N. D&. De Graaf, P.M.(2002). Formal and popular dimensions of cultural capital: Effects on children's educational attainment. The Netherlands' **Journal of Social Sciences** 38: 167-186.

- DiMaggio, Paul. (1982). Cultural Capital and Social Success: the Impact of Status Cultural Participation on the Grands of High School Students , **American Sociological Review**, Vo:4

- Haker.R.(1990). **Education and Cultural capital in Harker**. R. Mahar.C.(eds).All Intraduction to the

Quarterly Journal of Educational Psychology

Islamic Azad University Tonekabon Branch

Vol. 3, No. 2, summer 2011, No 10

Journal of Educational
Psychology

Cultural capital associated with motivation and academic performance of students of Tehran University

Rezvan Hakim Zadeh ¹, Parvin Samadi², Somayeh Latifi ³

- 1) Assistant professor, Department of psychology, Tehran university, Tehran, iran
- 2) Assistant professor, Department of psychology, Al Zahra university, Tehran, iran
- 3) Department of psychology, Boalisina university, Tehran, iran

*Corresponding author: hakimzadeh@ut.ac.ir

Abstract

The aim of this study was to investigate the relationship between cultural capital with motivation and academic performance of students. The research is correlational. The population consisted of students of technical colleges, Social Sciences and Psychology and Educational Sciences and the Bachelor's degree. The sample size of 380 people who participated in this study were selected randomly. The data required by the questionnaire developed by the researchers that the three scale institutionalization of the cultural capital, embodied and objectified measure and reliability through Cronbach's alpha coefficient was calculated as 83% and is achievement motivation questionnaire. To analyze the data of statistics and independent T-test, Pearson correlation was used. Results indicated that institutionalized cultural capital and objectified no significant relationship with achievement motivation and academic performance. Also there is no significant relationship between capital embodied academic performance. As well as between male and female students with cultural capital (embodied, objectified and institutionalized) there is a significant relationship, and the students of the College of Humanities, Social Sciences and Technology of cultural capital (embodied, objectified and institutionalized) and There is no difference with motivation. Residential and non-residential students with cultural capital (embodied, objectified and institutionalized) there is a significant difference.

Key words: Cultural capital, motivation, students, Tehran University.
